

Poesia

Més enllà de l'avantguarda

Joan Triadú

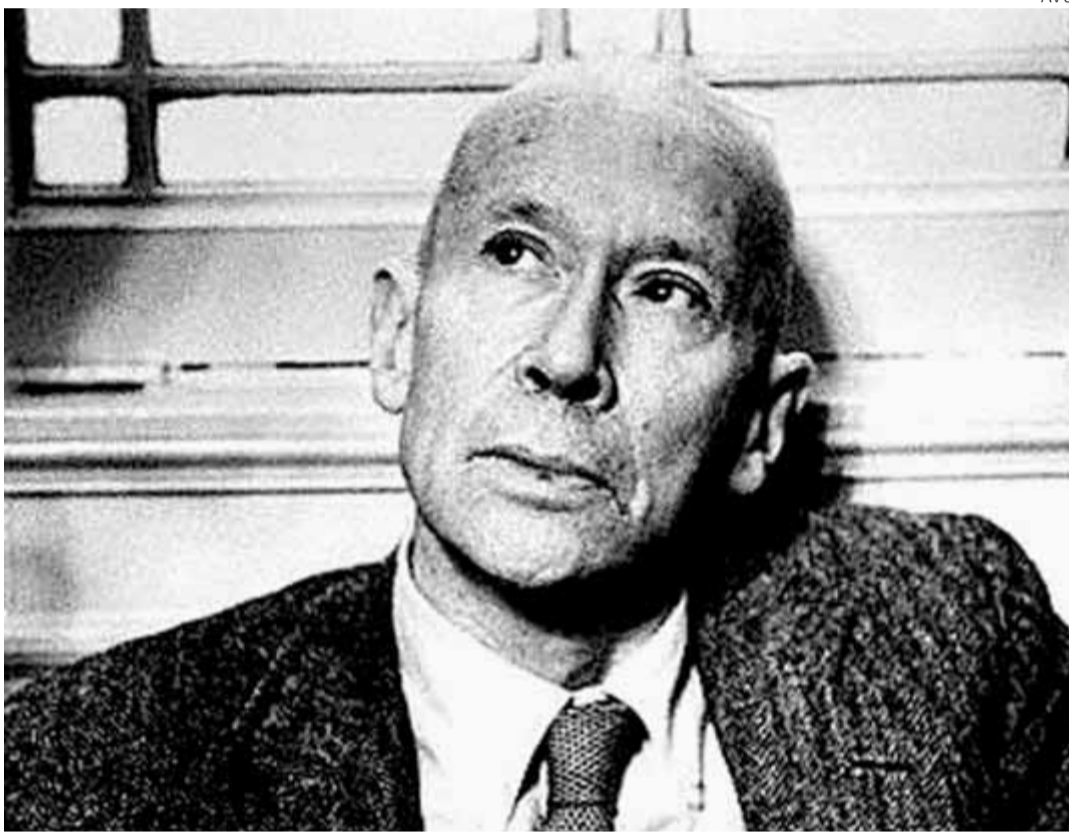
Potser un primer fet a observar sobre la poesia d'e.e. cummings és que la literalitat absoluta de la traducció no esvaeix el poètic o allò que té de més poètic l'original anglès. El traductor, Alfred Sargatal (traïem-nos el barret si en portem) arriba a una *fixació* al català d'aquesta mena, respecte del que diu el poema, com aquest vers de *Portraits* (p. 97): "de lluny massa blanc un parell d' / ulls que...", per a aparellar-se a l'anglès: "too white forehead a pair of / eyes which". Ah! Les normes i els codis de l'apòstrof se les heuen amb el més usat acabament d'un vers català fidel fins a la mort als moviments visuals del vers anglès! És un testimoni potser únic de fidelitat a una disposició que per al poeta, com tot el que fa, és l'essencial. Aquí, per a ell, cummings, a *pair of*, final d'un vers intens, calia que *esperés* l'inici de l'altra ratlla (perdó, l'altre vers) per continuar amb uns *eyes* que...

cummings, així, es pot llegir mot a mot. Encara més: a trossos de mot. És el que vol la seva poesia, el seu esforç sense precedents, em penso, per trencar no el poema amb el món, com pretengué uns anys abans el dadà, una mica massa seriosament (i amb ell els nostres Junoy, Salvat-Passeit i fins i tot Llacuna, l'*Auca* de Rosselló-Pòrcel; i Viladot) sinó trencar amb ell mateix (ei! com a poeta).

Tres nivells de lectura

De tota manera en l'obra major que és aquesta antologia -deute d'una cultura amb un món i prodigi d'anostament- hi llegeixo tres nivells, que són (o podrien ser): el que anomenaria joc d'imatgeria metafòrica, irònica per no quadrar-se i saludar: exemple el poema dedicat a Picasso (p. 73), on deixa anar el "Llenyataire del Distint" i acaba, seriosament amb "tu talles fidelment la forma"; un vers, però, que arrenca entre espais (els espais dels quals parla Víctor Obiols al pròleg, que són reals, que es queden bocins del poema i que al poema li calen) dels "Arbres de l'Ego", "podats de tota bellesa".

A veure: tot d'altres poemes entren en aquest nivell, però n'hi ha més, a l'antologia entre els de *Tulips & Chimneys*. Això no vol dir que se'n desdiguí mai. Allò que caracteritza

El poeta e.e. cummings va néixer a Cambridge (EUA) el 1894 i va morir el 1962 a North Conway

(a) poemes - antologia poètica

e.e. cummings
Traducció: Alfred Sargatal
Pròleg: Víctor Obiols
El Gall Editor
Pollença, 2007
Preu: 25 euros
Pàgines: 289

Més d'un centenar de poemes, amb el text original, del conjunt de l'obra del gran poeta nord-americà no prou conegut entre nosaltres i valorat ara més que mai

1 2 3 4 5

més cummings (diferent del nostre Riba, de Yeats, de Chair) és la insistència a ser coherent amb ell mateix.

Un altre nivell diria que és una cosa com ara la transcripció en llibertat fins a l'arbitrari creatiu. Com al meravellós *Post Impressions-VI* (p. 89). Ja es veu que de tota *Antologia* se'n pot fer una antologia. Vull dir que aquí el poeta, com fa en tot d'altres llocs, transcriu com vol, expressament al seu aire, talment com ni ell mateix se'n fes càrrec del poema. Ja us ho fareu, ve a dir-nos. Perquè cummings no escriu *per ell*: sempre ens parla. Aquí amb la *lady*, tan sola, hi som tots i també veiem "aquestes llum i forma que significa / la lluna". Però tot és *Post* amb el títol o tant se val, *desapareix*.

La meua lectura és una lectura com una altra, ho sabem. L'altre nivell (anunciat com a tercer però no pas per ordre de qualitat ni, encara menys de cronologia) és el que pensant-hi,

El misteri de la poesia resta intacte; el poeta del llenguatge en fa el que vol

en diria la concreció en viu del subjecte fins als límits expressos del contorn. Aquí m'hi vénen poemes, com el 16 de *95 Poems*. Predomina el contorn, un cert equilibri de lloançà i de recança. El poeta no s'està de fer un quiet raonament paral·lelístic de la funció poètica: narcisos, lilàs, roses, per a encaminar-se a l'inexorable més enllà en què la ment que cerca (amb l'avís que "oblidant troba") i que, concretant, en l'oblit el poeta sembla demanar el record d'ell.

Antòleg sempre, jo, crític inguarible, m'admira fins a l'admiració per la pura audàcia, el darrer poema, el 69, pel crit i pel raonament. Com diu en el seu pròleg magistral Víctor Obiols, el poeta s'ha concentrat en l'objectiu "d'aferrar l'inaferrable", sigui com sigui. Víctor Obiols l'observa, el busca per tots cantons. El seu pròleg és una de les més intenses presentacions d'un poeta que es puguin fer, i encara més d'un que sembla sol al món com cummings. El misteri de la poesia resta intacte, però el poeta del llenguatge en fa el que vol. Potser només es pot fer en anglès (i en neogrec). El fet és que l'expert Alfred Sargatal s'enfronta amb un cas d'alt voltatge lingüístic i conceptual, encarat amb l'anglès. Una aportació, tot ple-gat amb l'acurada i bella edició, que cal agrair a peu dret.*

Narrativa

Un bon divertiment

Joan Josep Isern

Vet aquí un llibre curiós. El signa Josep Valls (Sant Feliu de Pallers, 1944) i va guanyar el premi Marian Vayreda d'Olot de l'any passat. La idea motriu és clara: elaborar una sèrie de diàlegs entre l'autor, que parla des del present, i uns quants personatges històrics que mantenen el discurs de les seves respectives èpoques.

El subterfugi literari funciona per dues raons: Valls parteix d'un coneixement previ molt notable dels seus companys de conversa i, a més a més, en tots els casos juga al seu favor. Vull dir que se'ls estima i els deixa espai perquè puguin exposar les seves grandeses i misèries. Una bona prova d'aquest coneixement i estimació és el sentit de l'humor que, en general, envolta totes les seves converses.

Onze personatges formen aquest equip de futbol de l'art, l'acció i el pensament que Josep Valls ens vol posar a l'abast. Des d'un divertit Sòcrates entestat a mantenir la seva imatge de pensador que no escrivia fins a un entranyable Josep Pla -l'únic

Nus i crus
Josep Valls
Premi Marian Vayreda
Empúries
Barcelona, 2007
Preu: 16 euros
Pàgines: 240

1 2 3 4 5

personatge que va conèixer l'autor- que ens parla de la seva relació amb les dones i entona un cant a la grandesa de la vila de Figueres.

Entremig, el lector sent parlar un Ponç Pilat desconegut del final de qui descriu com "el Mag de Natzaret", un Dant indignadíssim per la declaració de l'Església que l'infern no és un indret físic, un refinat Lluís XIV que ens parla d'un cuiner italià d'allò més diví que es deia Ferrante Adriano, una Isabel la Catòlica d'allò més *campechana*, un Gioacchino Rossini *bon vivant* i encantat d'haver-se conegut, un Sitting Bull que acaba fent trista ironia sobre l'arquetip de l'indi fixat pel cinema, un Pius XII ascètic i eixut, un David Ben Gurion xerraire i expansiu i un comissari Maigret -l'únic personatge del lot que pertany al món de la ficció- que ens parla de les delícies de la vida matrimonial en contrast amb les aventures del seu pare literari.

En resum: un llibre amè i amb una justa proporció entre propòsits i resultats.*